

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kahdeksas jaosto)

18 päivänä syyskuuta 2019*

Ennakkoratkaisupyyntö – Sosiaaliturva – Siirtotyöläiset – Asetus (EY) N:o 987/2009 – 60 artikla – Perhe-etuudet – Oikeus saada ensisijaisesti toimivaltaisen jäsenvaltion maksaman vanhempainrahan määrän ja toissijaisesti toimivaltaisen jäsenvaltion lainsäädännössä säädetyn kotihoidontuen määrän välinen erotus

Asiassa C-32/18,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Oberster Gerichtshof (ylin tuomioistuin, Itävalta) on esittänyt 20.12.2017 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 18.1.2018, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Tiroler Gebietskrankenkasse

vastaaan

Michael Moser,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kahdeksas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja F. Biltgen (esittelevä tuomari) sekä tuomarit J. Malenovský ja C. G. Fernlund,

julkisasiamies: G. Hogan,

kirjaaja: yksikönpäällikkö M. Aleksejev,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 30.1.2019 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Michael Moser, edustajinaan E. Suitner ja P. Wallnöfer, Rechtsanwältin,
- Itävallan hallitus, asiamiehenään G. Hesse,
- Tšekin hallitus, asiamiehinään M. Smolek, J. Pavliš ja J. Vlácil,
- Euroopan komissio, asiamiehinään M. Kellerbauer, D. Martin ja B.-R. Killmann,

kuultuaan julkisasiamiehen 7.3.2019 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 883/2004 täytäntöönpanomenettelystä 16.9.2009 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 987/2009 (EUVL 2009, L 284, s. 1) 60 artiklan 1 kohdan toisen virkkeen tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa osapuolina ovat Tiroler Gebietskrankenkasse (Tirolin osavaltion sairaskassa, Itävalta) ja Michael Moser ja joka koskee viimeksi mainitun vaatimusta saksalaisen vanhempainrahan ja itävaltalaisen kotihoidontuen välisen erotuksen maksamisesta hänelle.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Asetus (EY) N:o 883/2004

- 3 Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004 (EUVL 2004, L 166, s. 1 ja oikaisu EUVL 2004, L 200, s. 1) johdanto-osan kymmenennen perustelukappaleen mukaan ”periaatteen, jonka mukaan tiettyjä toisen jäsenvaltion alueella ilmenneitä tosiseikkoja tai tapahtumia käsitellään ikään kuin ne olisivat tapahtuneet sen jäsenvaltion alueella, jonka lainsäädäntöä sovelletaan, ei pitäisi kuitenkaan olla esteenä kausien yhteenlaskemisperiaatteelle, jonka mukaan toisen jäsenvaltion lainsäädännön nojalla täyttyneet vakuutus-, työskentely-, itsenäisen ammatinharjoittamisen tai asumiskaudet lasketaan yhteen toimivaltaisen jäsenvaltion lainsäädännön nojalla täyttyneiden kausien kanssa. Toisen jäsenvaltion lainsäädännön perusteella täyttyneet kaudet olisi näin ollen otettava huomioon yksinomaan soveltamalla kausien yhteenlaskemisperiaatetta”.
- 4 Kyseisen asetuksen 5 artiklassa, jonka otsikko on ”Etuuksien, tulojen, tosiseikkojen tai tapahtumien rinnastaminen”, säädetään seuraavaa:

”Jollei tässä asetuksessa toisin säädetä, ja erityiset täytäntöönpanosäännökset huomioon ottaen sovelletaan seuraavaa:

 - a) jos sosiaaliturvaetuksien ja muiden tulojen saamisella on toimivaltaisen jäsenvaltion lainsäädännön perusteella tiettyjä oikeusvaikutuksia, tämän lainsäädännön asiaankuuluvia säännöksiä sovelletaan niin ikään, kun kyse on toisen jäsenvaltion lainsäädännön perusteella saaduista vastaavista etuuksista tai jossakin toisessa jäsenvaltiossa hankituista tuloista;
 - b) jos tietyillä seikoilla tai tapahtumilla on toimivaltaisen jäsenvaltion lainsäädännön nojalla oikeusvaikutuksia, kyseisen jäsenvaltion on otettava huomioon toisten jäsenvaltioiden alueella tapahtuneet samankaltaiset seikat tai tapahtumat ikään kuin ne olisivat tapahtuneet sen alueella.”
- 5 Mainitun asetuksen 67 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Henkilöllä on oikeus perhe-etuuksiin toimivaltaisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, myös toisessa jäsenvaltiossa asuvien perheenjäsentensä osalta, ikään kuin he asuisivat ensiksi mainitussa jäsenvaltiossa. – –”

6 Saman asetuksen 68 artiklassa vahvistetaan ensisijaisuussäännöt päällekkäistilanteessa seuraavasti:

”1. Jos samana aikana ja samoja perheenjäseniä varten myönnetään etuuksia usean jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, sovelletaan seuraavia ensisijaisuussääntöjä:

a) jos useamman jäsenvaltion on maksettava etuuksia eri perustein, ensisijaisuusjärjestys on seuraava: ensisijaisesti palkkatyön tai itsenäisen ammatinharjoittamisen perusteella saavutetut oikeudet, toissijaisesti eläkkeensaamisen perusteella saavutetut oikeudet ja viimeisenä asumisen perusteella saavutetut oikeudet;

b) jos useamman jäsenvaltion on maksettava etuuksia samoin perustein, ensisijaisuusjärjestys määräytyy seuraavin lisäperustein:

i) Jos kyse on palkkatyön tai itsenäisen ammatinharjoittamisen perusteella saavutetuista oikeuksista: lasten asuinpaikka edellyttäen, että edellä tarkoitettua toimintaa harjoitetaan siellä

--

--

2. Jos oikeudet ovat päällekkäisiä, perhe-etuudet myönnetään sen lainsäädännön mukaisesti, joka on määritelty ensisijaiseksi 1 kohdan säännösten mukaisesti. Toisen lainsäädännön tai toisten lainsäädäntöjen mukainen oikeus perhe-etuuksiin keskeytetään ensiksi mainitun lainsäädännön mukaiseen määrään, ja kyseisen määrän ylittävä osuus maksetaan tarvittaessa erotusetuutena. --”

Asetus N:o 987/2009

7 Asetuksen N:o 987/2009 60 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Perhe-etuushakemus osoitetaan toimivaltaiselle laitokselle. Sovellettaessa perusasetuksen 67 ja 68 artiklaa on otettava huomioon koko perheen tilanne, ikään kuin kaikkiin kyseessä oleviin henkilöihin sovellettaisiin asianomaisen jäsenvaltion lainsäädäntöä ja ikään kuin he asuisivat siellä, erityisesti kun on kyse henkilön oikeudesta vaatia tällaisia etuuksia. Jos henkilö, jolla on oikeus vaatia etuuksia, ei käytä oikeuttaan, sen jäsenvaltion, jonka lainsäädäntöä sovelletaan, toimivaltainen laitos ottaa huomioon toisen vanhemman tai sellaiseksi katsotun henkilön taikka lapsen tai lasten holhoajana toimivan henkilön tai laitoksen toimittaman perhe-etuushakemuksen.”

Itävallan oikeus

8 Kotihoidontuesta annetussa laissa (Kinderbetreuungsgeldgesetz) otettiin perhe-etuutena käyttöön kotihoidontuki. Tämän tuen saamisen edellytyksenä ei ole sen lapsen, jota varten tukea haetaan, syntymää edeltäneen ansiotoiminnan harjoittaminen.

9 Alun perin etuuteen oikeutetut vanhemmat voivat valita kolmesta vaihtoehdosta, ja tuki maksettiin kolmen kiinteämääräisen maksun muodossa, jotka vastasivat lapsen ikään liittyvää kolmea eri tukikautta.

10 Mainitun lain muuttamisen johdosta otettiin käyttöön neljäs vaihtoehto. Kotihoidontuki on siitä lähtien voitu myöntää korvauksena ansiotulojen menetyksestä, kunnes lapsi täyttää 12 kuukautta tai enintään 14 kuukautta. Maksetun tuen määrä riippuu tämän vaihtoehdon osalta aikaisempien ansiotulojen määrästä.

- 11 Saman lain, sellaisena kuin sitä sovellettiin pääasian tosiseikkoihin (jäljempänä KBGG), 6 §:n 3 momentissa säädetään seuraavaa:

”Jos henkilöllä on oikeus vastaaviin ulkomaisiin perhe-etuuksiin, oikeus kotihoidontukeen pidätetään sen määrän osalta, joka vastaa ulkomaisia etuuksia. Vastaavien ulkomaisten perhe-etuuksien ja kotihoidontuen välinen erotus lisätään kotihoidontuen määrään, kun ulkomaiset perhe-etuudet päättyvät.”

- 12 KBGG:n 24 §:ssä säädetään seuraavaa:

”(1) Vanhemmalla – – on oikeus saada lapsestaan tämän jakson mukaista kotihoidontukea – –, jos

1. 2 §:n 1 momentin 1, 2, 4 ja 5 kohdassa säädetty myöntämisedellytykset täyttyvät

2. kyseinen vanhempi on ollut sen lapsen syntymää, josta kotihoidontukea on tarkoitus maksaa, välittömästi edeltävien kuuden kuukauden aikana yhtäjaksoisesti 2 momentin mukaisessa ansiotyössä, eikä hän ole saanut kyseisenä ajanjaksona etuuksia työttömyysvakuutuksesta; enintään 14 kalenteripäivän keskeytyksillä ei ole vaikutusta tähän oikeuteen – –

– –

(2) Tätä liittovaltion lakia sovellettaessa ansiotyöllä tarkoitetaan Itävallassa tosiasiallisesti harjoitettua, pakollisen sosiaalivakuutuksen piiriin kuuluvaa ansiotoimintaa – –”

- 13 KBGG:n 24a §:ssä säädetään seuraavaa:

”(1) Päivittäinen kotihoidontuki on

1. äitiysrahan saajalle 80 prosenttia Itävallan lainsäädännön mukaisesta kalenteripäivää kohden myönnetystä äitiysrahasta, joka maksetaan sen lapsen syntymän johdosta, jota varten kotihoidontukea haetaan

– –

3. isälle – – 80 prosenttia kalenteripäivää kohden myönnetystä laskennallisesti määritettävästä äitiysrahasta, joka maksettaisiin äidille hänen sijastaan sen lapsen syntymän johdosta, jota varten kotihoidontukea haetaan.

– –

(2) 1 momentin mukainen kotihoidontuki on joka tapauksessa vähintään 1 momentin 5 kohdan mukaisesti päivää kohden laskettu määrä mutta enintään 66 euroa päivässä.

– –”

- 14 KBGG:n 24b §:ssä säädetään, että ”kotihoidontukea maksetaan enintään siihen saakka, kunnes lapsi saavuttaa 12 kuukauden iän, – – jos kotihoidontukea hakee vain toinen vanhemmista. Jos myös toinen vanhempi hakee kyseistä etuutta, etuuskautta pidennetään – – sillä ajalla, jolta toinenkin vanhempi hakee etuutta, kuitenkin korkeintaan siihen asti, kunnes lapsi täyttää 14 kuukautta. Käytettyihin etuuskausiin luetaan ainoastaan ne kaudet, joilta etuutta on tosiasiaassa maksettu”.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 15 Moserin aviopari asuu kahden yhteisen tyttärensä kanssa Saksassa. Michael Moser on vuodesta 1992 lähtien työskennellyt Saksassa, kun taas hänen puolisonsa on työskennellyt 1.7.1996 lähtien Itävallassa.
- 16 Moserin puoliso jäi ensimmäisen tyttären synnyttyä 14.6.2011 vanhempainvapaalle 31.1.2013 asti. Kun toinen tytär syntyi 29.8.2013, Moserin puoliso sopi itävaltalaisen työnantajansa kanssa vanhempainvapaasta 28.5.2015 asti.
- 17 Moserin puoliso sai äitiyslomakauden lopusta lähtien saksalaista vanhempainrahaa sekä saksalaista perhe-etuutta, joka on tarkoitettu vanhemmille, joiden lapset eivät ole päivähoidossa.
- 18 Lisäksi Tirolin osavaltion sairaskassa maksoi Moserin puolisolle 25.10.2013–31.5.2014 lisäkorvauksen Itävallan ansiosidonnaisen kotihoidontuen lisäksi.
- 19 Moserin puoliso vaati Landesgericht Innsbruckissa (Innsbruckin osavaltion tuomioistuin, Itävalta) lisäkorvausta sitä kautta pidemmälle ajalle, jolta ensimmäinen lisäkorvaus oli myönnetty hänelle, eli kausille 25.10.2013–28.6.2014 sekä 29.8.–28.10.2014; tuomioistuin hyväksyi tämän vaatimuksen, ja Tirolin osavaltion sairaskassa maksoi hänelle haetun etuuden.
- 20 Michael Moser puolestaan oli vanhempainvapaalla 29.6.–28.8.2014, jona aikana hän sai saksalaista vanhempainrahaa.
- 21 Michael Moser vaati myös Landesgericht Innsbruckissa saksalaisen vanhempainrahan määrän ja itävaltalaisen ansiotulosidonnaisen kotihoidontuen määrän välisestä erotuksesta muodostuvaa täydentävää lisäkorvausta, jonka määrä on 66 euroa päivässä, hänen vanhempainvapaakaudelleen 29.6.–28.8.2014.
- 22 Kyseinen tuomioistuin hylkäsi hänen vaatimuksensa 10.11.2015 antamallaan päätöksellä.
- 23 Moser valitti tästä päätöksestä Oberlandesgericht Innsbruckiin (Innsbruckin osavaltion ylioikeus), joka 27.4.2017 antamallaan päätöksellä osittain hyväksyi mainitun vaatimuksen ja velvoitti Tirolin osavaltion sairaskassan maksamaan 29,86 euron suuruisen päivittäisen lisäkorvauksen eli yhteensä 1 821,46 euroa.
- 24 Tämä kassa teki Revision-valituksen Oberster Gerichtshofiin (ylin tuomioistuin, Itävalta) ja väitti yhtäältä, että Moser ei täyttänyt Itävallan lainsäädännön edellytyksiä lisäkorvauksen maksamiseksi, ja toisaalta, että asetuksessa N:o 883/2004 säädetty rajat ylittävä tekijä puuttui.
- 25 Moser katsoo, että Itävallan laitoksen velvollisuus maksaa korvaava etuus johtuu siitä, että hänen puolisolllaan oli keskeytymätön työsuhde itävaltalaiseen työnantajaan, ja että KBGG:n 24 §:n 2 momentin muunlainen tulkinta olisi ristiriidassa unionin oikeuden kanssa.
- 26 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että Moser täyttää avustuksen saamiseksi Itävallan säännösten mukaiset edellytykset, jotka koskevat kahden kuukauden viitekautta koskevaa vähimmäisaikaa sekä keskeytymätöntä ansiotoiminnan harjoittamista lapsen syntymää edeltäneiden kuuden kuukauden aikana. Se täsmentää, että – kuten sen omasta oikeuskäytännöstä ilmenee – KBGG:n 24 §:n 1 momentin 2 kohdassa, luettuna yhdessä saman pykälän 2 momentin kanssa, käyttöön otettu rajoitus, jonka mukaan kotihoidontuen saaminen riippuu pakollisen sosiaalivakuutuksen piiriin kuuluvan ansiotoiminnan harjoittamisesta Itävallassa, on katsottu unionin oikeuden vastaiseksi.

- 27 Näin ollen ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että sen käsiteltävänä olevan oikeusriidan ratkaisu riippuu yksinomaan siitä kysymyksestä, myönnetäänkö unionin oikeudessa, jonka mukaan asetuksen N:o 987/2009 60 artiklan 1 kohdan toisessa virkkeessä säädetään velvollisuudesta ottaa huomioon koko perheen kokonaistilanne, isälle oikeus itävaltalaisen ansiotulosidonnaisen kotihoidontuen erotuksen suuruuteen määrään, kun Itävallan tasavalta on asetuksen N:o 883/2004 68 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti toissijaisesti toimivaltainen äidin työskentelyvaltiona, vaikka tämä on jo saanut ansiotulosidonnaisen kotihoidontuen lisäkorvauksen.
- 28 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön ja muistuttaa, että perhe-etuuksien myöntämistä tai niiden määrää rajoittavat edellytykset, jotka estävät työntekijää käyttämästä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen tai saavat hänet luopumaan siitä, ovat ristiriidassa unionin oikeuden kanssa, eikä niitä saada soveltaa (tuomio 10.10.1996, Hoever ja Zachow, C-245/94 ja C-312/94, EU:C:1996:379, 34–36 kohta ja tuomio 15.12.2011, Bergström, C-257/10, EU:C:2011:839, 43 ja 44 kohta). Asetuksen N:o 987/2009 60 artiklan 1 kohdan toisessa virkkeessä esitetyn oikeudellisen fiktion perusteella unionin tuomioistuin on katsonut, ettei merkitystä ole sillä, kummalla vanhemmista katsotaan kansallisen oikeuden nojalla olevan oikeus tällaisiin etuuksiin (tuomio 22.10.2015, Trapkowski, C-378/14, EU:C:2015:720, 49 kohta).
- 29 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää kuitenkin, että asiat, jotka johtivat näihin tuomioihin, koskivat kiinteämääräisiä etuuksia ja että sen käsiteltävänä oleva asia koskee ansiotulosidonnaista perhe-etuutta ja että sen mukaan nyt käsiteltävässä asiassa ei ole olemassa isän vapaata liikkuvuutta koskevaa uhkaa tai rajoitusta sen vuoksi, että Itävalta kieltäytyy kotihoidontuen lisäkorvauksen maksamisesta.
- 30 Jos isällä olisi unionin oikeuden mukaan oikeus saada ansiotulosidonnaisen itävaltalaisen kotihoidontuen erotuksen määrä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee, onko tämä tuki laskettava työskentelyvaltiossa tosiasiallisesti saadun tulon perusteella vai onko otettava huomioon toissijaisesti toimivaltaisessa jäsenvaltiossa hypoteettisesti saatu verrattavissa oleva ansiotulo. Unionin tuomioistuimen 15.12.2011 antamasta tuomiosta Bergström (C-257/10, EU:C:2011:839, 53 kohta) huolimatta kyseinen tuomioistuin katsoo, että asetuksen N:o 883/2004 5 artiklassa säädetty etuuksien, tosiseikkojen tai tapahtumien rinnastaminen puoltaa tulkintaa, jonka mukaan laskentaperuste on muodostettava Saksassa tosiasiallisesti saaduista tuloista.
- 31 Näissä olosuhteissa Oberster Gerichtshof on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko asetuksen N:o 987/2009 60 artiklan 1 kohdan toista virkettä tulkittava siten, että toissijaisesti toimivaltaisen jäsenvaltion (Itävallan tasavalta) on maksettava vanhemmalle, jonka asuin- ja työskentelypaikka sijaitsee asetuksen N:o 883/2004 68 artiklan 1 kohdan b alakohdan i alakohdan mukaan ensisijaisesti toimivaltaisessa jäsenvaltiossa (Saksan liittotasavalta), ensisijaisesti toimivaltaisen jäsenvaltion maksaman vanhempainrahan ja toisen jäsenvaltion maksaman ansiosidonnaisen kotihoidontuen välinen erotus perhe-etuutena, kun molemmat vanhemmat asuvat yhteisten lastensa kanssa ensisijaisesti toimivaltaisessa jäsenvaltiossa ja kun vain toinen vanhemmista työskentelee rajatyöntekijänä toissijaisesti toimivaltaisessa jäsenvaltiossa?
- 2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, määräytyykö ansiosidonnainen kotihoidontuki työskentelyvaltiossa (Saksan liittotasavalta) tosiasiallisesti saatujen tulojen perusteella vai toissijaisesti toimivaltaisessa jäsenvaltiossa (Itävallan tasavalta) vastaavasta ammatista laskennallisesti saatavien tulojen perusteella?”

Ensimmäinen kysymys

- 32 Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko asetuksen N:o 987/2009 60 artiklan 1 kohdan toista virkettä tulkittava siten, että tässä säännöksessä säädettyä velvollisuutta ottaa huomioon yhden henkilön perhe-etuuksia koskevan oikeuden laajuuden määrittämiseksi ”koko perheen tilanne, ikään kuin kaikkiin kyseessä oleviin henkilöihin sovellettaisiin asianomaisen jäsenvaltion lainsäädäntöä” sovelletaan sekä silloin, kun etuudet myönnetään asetuksen N:o 883/2004 68 artiklan 1 kohdan b alakohdan i alakohdan perusteella ensisijaiseksi nimetyn lainsäädännön mukaisesti, että silloin, kun etuudet maksetaan yhden tai useamman muun lainsäädännön mukaisesti.
- 33 On muistutettava, että asetuksen N:o 987/2009 60 artiklan 1 kohdassa säädetään, että perhe-etuushakemus osoitetaan toimivaltaiselle laitokselle ja että sovellettaessa asetuksen N:o 883/2004 67 ja 68 artiklaa on otettava huomioon koko perheen tilanne, ikään kuin kaikkiin kyseessä oleviin henkilöihin sovellettaisiin asianomaisen jäsenvaltion lainsäädäntöä ja ikään kuin he asuisivat siellä, erityisesti kun on kyse henkilön oikeudesta vaatia tällaisia etuuksia.
- 34 Kuten kyseisen 60 artiklan sanamuodosta ilmenee, koska tämä artikla sisältää viittauksen asetuksen N:o 883/2004 67 ja 68 artiklaan, sen merkitystä ja ulottuvuutta on tarkasteltava suhteessa viimeksi mainittujen artiklojen säännöksiin.
- 35 Asetuksen N:o 883/2004 67 artiklassa vahvistetaan periaate, jonka nojalla henkilö voi vaatia perhe-etuuksia perheenjäsenilleen, jotka asuvat muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, joka on toimivaltainen maksamaan nämä etuudet, niin kuin he asuisivat viimeksi mainitussa jäsenvaltiossa (tuomio 22.10.2015, Trapkowski, C-378/14, EU:C:2015:720, 35 kohta).
- 36 Unionin tuomioistuin on täsmentänyt sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14.6.1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.12.1996 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 118/97 (EYVL 1997, L 28, s. 1), 73 artiklasta, joka on korvattu asetuksen N:o 883/2004 67 artiklalla ja jonka sisältö on pääosin sama kuin viimeksi mainitun, että tämän artiklan tarkoituksena on helpottaa siirtotyöläisiä saamaan perhe-etuuksia työskentelyvaltiossa, kun heidän perheensä ei siirry heidän mukanaan, ja erityisesti estää se, että jäsenvaltio voisi tehdä perhe-etuuksien myöntämisen tai määrän riippuvaiseksi siitä, että työntekijän perheenjäsenet asuvat etuudet maksavassa jäsenvaltiossa (tuomio 14.10.2010, Schwemmer, C-16/09, EU:C:2010:605, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 37 Siten asetuksen N:o 883/2004 67 artiklaa sovelletaan työntekijään, joka – kuten Moserin puoliso pääasiassa – työskentelee jäsenvaltiossa, mutta elää perheensä kanssa muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jonka lainsäädäntöä häneen sovelletaan (ks. vastaavasti tuomio 7.11.2002, Maaheimo, C-333/00, EU:C:2002:641, 32 kohta).
- 38 Tällaisessa tilanteessa myös työntekijän puolisollla on oikeus vedota kyseiseen artiklaan (tuomio 7.11.2002, Maaheimo, C-333/00, EU:C:2002:641, 33 kohta) asetuksen N:o 883/2004 67 artiklassa esitetyn oikeudellisen fiktion mukaisesti; sen nojalla otetaan huomioon koko perheen tilanne, ikään kuin kaikkiin kyseessä oleviin henkilöihin sovellettaisiin asianomaisen jäsenvaltion lainsäädäntöä ja ikään kuin he asuisivat siellä.
- 39 Jos perhe-etuuden myöntämisen edellytyksenä on se, että asianomainen henkilö on työskennellyt toimivaltaisen jäsenvaltion alueella, kuten pääasian osalta on säädetty KBGG:n 24 §:n 1 momentin 2 kohdassa, jossa tuen saamisen edellytyksenä on vakuutuskausien täytyminen Itävallan alueella, tämän edellytyksen on katsottava täyttyneen, kun asianomainen henkilö on työskennellyt toisen jäsenvaltion alueella.

- 40 On kuitenkin täsmennettävä, että asetuksen N:o 883/2004 67 artiklassa säädetty rinnastamista koskeva periaate ei ole ehdoton siinä mielessä, että silloin, kun eri lainsäädäntöjen nojalla on maksettava useita etuuksia, sovelletaan asetuksen N:o 883/2004 68 artiklassa säädettyjä päällekkäisyyden kieltämistä koskevia sääntöjä (ks. asetuksen N:o 1408/71 73 artiklan osalta tuomio 14.10.2010, Schwemmer, C-16/09, EU:C:2010:605, 42 ja 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 41 Asetuksen N:o 883/2004 68 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan silloin, kun useamman jäsenvaltion on myönnettävä etuuksia samana aikana ja samoja perheenjäseniä varten samoin perustein, palkkatyön tai itsenäisen ammatinharjoittamisen perusteella saavutettujen oikeuksien etusija myönnetään lasten asuinpaikan jäsenvaltion lainsäädännölle. Saman artiklan 2 kohdassa säädetään, että jos oikeudet ovat päällekkäisiä, perhe-etuudet myönnetään sen lainsäädännön mukaisesti, joka on määritelty ensisijaiseksi, ja toisten lainsäädäntöjen mukainen oikeus perhe-etuuksiin pidätetään ensiksi mainitun lainsäädännön mukaista määrää vastaavalta osalta, ja kyseisen määrän ylittävä osuus maksetaan tarvittaessa erotusetuutena.
- 42 Unionin tuomioistuin on katsonut, että tällaisella päällekkäisyyttä estävällä säännöllä pyritään takaamaan useiden jäsenvaltioiden maksamien etuuksien saajalle etuuksien kokonaismäärä, joka vastaa suotuisimman etuuden, joka hänelle maksetaan yhden kyseessä olevan valtion lainsäädännön mukaan, määrää (tuomio 30.4.2014, Wager, C-250/13, EU:C:2014:278, 46 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 43 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa pääasiassa, että Saksan liittotasavallan on tämän tuomion 41 kohdassa mainitun ensisijaisuussäännön mukaisesti katsottu olevan jäsenvaltio, jonka lainsäädäntö on ensisijainen, joten muun lainsäädännön eli Itävallan tasavallan lainsäädännön nojalla maksettavat perhe-etuudet keskeytetään ja ne maksetaan tarvittaessa erotusetuutena.
- 44 Asetuksen N:o 987/2009 60 artiklan 1 kohdasta on todettava, että lapsen, jonka perusteella perhe-etuuksia haetaan, vanhempiin sovelletaan käsitettä ”kyseessä olevat henkilöt”, ja heillä on siis oikeus hakea näiden etuuksien myöntämistä. Unionin tuomioistuin on jo täsmettänyt, että kyseisen artiklan toisessa virkkeessä säädetty fiktio voi johtaa siihen, että oikeus perhe-etuuksiin myönnetään henkilölle, joka ei asu siinä jäsenvaltiossa, joka on toimivaltainen maksamaan nämä etuudet, mikäli kaikki muut kyseisten etuuksien myöntämistä koskevat kansallisen oikeuden mukaiset edellytykset täyttyvät (ks. vastaavasti tuomio 22.10.2015, Trapkowski, C-378/14, EU:C:2015:720, 39 ja 41 kohta).
- 45 Koska asetuksen N:o 987/2009 60 artiklaan sisältyvä ilmaisu ”asianomaisen jäsenvaltion lainsäädäntö” ei sisällä mitään rajoitusta kyseessä olevan jäsenvaltion suhteen, tätä artiklaa on tulkittava siten, että sitä sovelletaan sekä silloin, kun etuus myönnetään ensisijaiseksi nimetyn lainsäädännön nojalla, että silloin, kun se myönnetään toissijaisesti toimivaltaisen jäsenvaltion lainsäädännössä erotusetuutena.
- 46 Kaikenlainen asetuksen N:o 987/2009 60 artiklan muu tulkinta, jossa rajoitetaan fiktion soveltaminen vain siihen jäsenvaltioon, jonka lainsäädäntö on ensisijaisesti toimivaltainen, on ristiriidassa paitsi rinnastamisperiaatteen kanssa, sellaisena kuin siitä säädetään asetuksen N:o 883/2004 67 artiklassa, jonka täytäntöönpano varmistetaan asetuksen N:o 987/2009 60 artiklan 1 kohdassa, myös asetuksen N:o 883/2004 68 artiklan päällekkäisyyttä estävän säännön kanssa, koska tällä tulkinnalla pyritään takaamaan useiden jäsenvaltioiden maksamien etuuksien saajalle kokonaismäärä, joka on sama kuin suotuisin etuus, joka hänelle myönnetään yhden ainoan jäsenvaltion lainsäädännön mukaan.
- 47 Tältä osin on lisättävä, ettei asetuksen N:o 987/2009 60 artiklan soveltamisen eikä siitä johtuvan erotusetuuden maksamisen edellytyksenä ole kyseessä olevaan etuuden saajaan liittyvä rajat ylittävä tekijä.
- 48 Edellä todetusta johtuu, että asetuksen N:o 987/2009 60 artiklan 1 kohdan toista virkettä on tulkittava siten, että tässä säännöksessä säädettyä velvollisuutta ottaa huomioon yhden henkilön perhe-etuuksia koskevan oikeuden laajuuden määrittämiseksi ”koko perheen tilanne, ikään kuin kaikkiin kyseessä

oleviin henkilöihin sovellettaisiin asianomaisen jäsenvaltion lainsäädäntöä” sovelletaan sekä silloin, kun etuudet myönnetään asetuksen N:o 883/2004 68 artiklan 1 kohdan b alakohdan i alakohdan perusteella ensisijaiseksi nimetyn lainsäädännön mukaisesti, että silloin, kun etuudet maksetaan yhden tai useamman muun lainsäädännön mukaisesti.

Toinen kysymys

- 49 Toisella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko erotusetuuden määrä laskettava työskentelyvaltiossa tosiasiasa saatujen tulojen perusteella vai onko tämä laskelma suoritettava toissijaisesti toimivaltaisessa jäsenvaltiossa vastaavasta ammatista saatujen vastaavien tulojen perusteella.
- 50 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa tämän kysymyksen osalta unionin tuomioistuimen 15.12.2011 antamaan tuomioon Bergström (C-257/10, EU:C:2011:839, 53 kohta) ja esittää, että asetuksen N:o 883/2004 5 artiklassa säädetyn etuuksien, tosiseikkojen tai tapahtumien rinnastamisen vuoksi erotusetuuden laskentaperuste voi muodostua Saksasta tosiasiasa saaduista tuloista.
- 51 On todettava, että nyt käsiteltävä asia eroaa 15.12.2011 annettuun tuomioon Bergström (C-257/10, EU:C:2011:839) johtaneesta asiasta siten, että kyseisessä tuomiossa omaksuttua tulkintaa, jonka mukaan vanhempainrahan määrä lasketaan suhteessa viitetuloihin ilman liityntää tosiasiasa saatuihin tuloihin, ei voida soveltaa pääasiassa kyseessä olevaan tilanteeseen, jossa Moser voi vaatia perhe-etuutta asetuksen N:o 883/2004 67 ja 68 artiklan perusteella.
- 52 Tämän tuomion 42 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaan kyseisellä 68 artiklalla on tarkoitus taata etuuden saajalle eri jäsenvaltioista saatujen etuuksien kokonaismäärä, joka on sama kuin suotuisin etuus, joka hänelle myönnetään yhden jäsenvaltion lainsäädännön nojalla.
- 53 Näin ollen lukuun ottamatta niitä käytännön vaikeuksia, joita toimivaltaiset laitokset voivat kohdata etuuksien laskemisessa suhteessa asianomaisten henkilöiden viitetuloihin, tulkinta, jossa määritellään erotusetuuden määrä työskentelyvaltiossa tosiasiasa saatujen tulojen perusteella, on sekä kyseessä olevassa kansallisessa lainsäädännössä että siirtotyöläisten sosiaaliturvan alalla annettujen unionin oikeuden säännöksissä asetettujen tavoitteiden mukainen.
- 54 Kuten tämän tuomion 10 kohdasta ilmenee, Itävallan ansiosidonnainen kotihoidontuki on korvaus ansiotulojen menetyksestä, joten työntekijä voi siten saada etuuden, jonka määrä on oikeassa suhteessa siihen palkkaan, jota hän sai tämän avustuksen myöntämishetkellä. Näin ollen tämän tavoitteen saavuttamiseksi palkkaehtoja on arvioitava työskentelyvaltiossa varsinkin, kun rajat ylittävissä tilanteissa palkka on yleisesti korkeampi työntekijän työskentelyvaltiossa.
- 55 Edellä todetun perusteella asetuksen N:o 883/2004 68 artiklaa on tulkittava siten, että kyseisen artiklan mukaisesti toissijaisesti toimivaltaisen jäsenvaltion lainsäädännön nojalla työntekijälle myönnettävän erotusetuuden määrä on laskettava kyseisen työntekijän työskentelyvaltiossaan tosiasiasa saamien tulojen perusteella.

Oikeudenkäyntikulut

- 56 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kahdeksas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 883/2004 täytäntöönpanomenettelystä 16.9.2009 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 987/2009 60 artiklan 1 kohdan toista virkettä on tulkittava siten, että tässä säännöksessä säädettyä velvollisuutta ottaa huomioon yhden henkilön perhe-etuuksia koskevan oikeuden laajuuden määrittämiseksi ”koko perheen tilanne, ikään kuin kaikkiin kyseessä oleviin henkilöihin sovellettaisiin asianomaisen jäsenvaltion lainsäädäntöä” sovelletaan sekä silloin, kun etuudet myönnetään asetuksen N:o 883/2004 68 artiklan 1 kohdan b alakohdan i alakohdan perusteella ensisijaiseksi nimetyn lainsäädännön mukaisesti, että silloin, kun etuudet maksetaan yhden tai useamman muun lainsäädännön mukaisesti.**
- 2) **Asetuksen N:o 883/2004 68 artiklaa on tulkittava siten, että kyseisen artiklan mukaisesti toissijaisesti toimivaltaisen jäsenvaltion lainsäädännön nojalla työntekijälle myönnettävän erotusetuuden määrä on laskettava kyseisen työntekijän työskentelyvaltiossaan tosiasiallisesti saamien tulojen perusteella.**

Allekirjoitukset